

Eesti majadnus suures ja muutuvmas maailmas

EESTI LOGISTIKA JA EKSPEDEERIMISE ASSOTSIASTIOON
24.mai 2024

HEIDO VITSUR

Tänaste probleemide teravdumine on põhjustatud ajahorisondi üha suuremast kokku surumisest

- Tõeks on osutunud Moosese Esimeses raamatus öeldu: Inimestest on saanud selle maailma vägevad. Inimesed tunnetavad oma jõudu ja muutuvad enesekindlamaks ja kaob mure tuleviku pärast. Aja edenedes ei peeta enam ajas vajalikuks, tegelikult ei saagi tänases maailmas edu saavutamiseks vaadata kaugemale ega kõrvale järgmise kvartali kasumi numbrist. Seda ka siis, kui see number on sageli üksnes virtuaalne number virtuaalses maailmas.
- Samal ajal see, mis toimub reaalses, füüsilises maailmas, eriti aga see, mis maailma ees ootab, pälvib järjest vähem tähelepanu. Kuigi samal ajal füüsilises maailmas loodusressurside sealhulgas kogu looduskeskkonna kasutamise trendid omandanud eksponentsiaalse kõvera kuju.
- Seejuures jaguneb kõik see, mida kasutatakse, luuakse ja tarbitakse järjest ebahühtlasemalt, kuigi maailmaorganisatsioonid kipuvad väitma vastupidist.

Ka sellel aastal on meie majanduses rõõmustada vähe

- Tööstusettevõtted tootsid märtsis 5,7% vähem kui aasta tagasi,
- THI tõus oli aprillis viimase kolme aasta väikseim +2,8%; aga transport kallines 5,1%, side 11,8%.
Võrreldes märtsiga kallines THI 0,9%, toit 1,3%, transport 2,3%,
- Märtsis vähenes kaubavahetus eelkõige EL riikidega: eksport 16%, import 15%;
Euroopa Liidu riikidega, mille osa Eesti ekspordis on 70%, vähenes eksport 22%, EL väliste riikidega 3%,
Euroopa Liidu riikidega, mille osa impordis on 83%, vähenes import 18%, muude riikidega kasvas 3%
- Tööstustoodangu tootjahinnaindeks alanes aastaga 2,9%

Meie majandusprobleemidest

Eestis on domineerinud seisukoht, et peale rahanduse „korrashoidmise“ muud majanduspoliitikat polegi vaja.

Paraku ei suuda me viimasel ajal enam rahandust „korras“ hoida sest esiteks ei ole muu majandus „korras“ ning on jõulist taastumist on enne intresside alanemist raske eeldada. Liiasi on hinnatase sealhulgas palkade tase meie majanduse jaoks liiga kõrge mistõttu kannatab ka konkurentsivõime oluline tegur - ettevõtete innovaatus.

Lõpetuseks tuleb tunnistada, et me pole riigi rahandust kunagi sisuliselt korras hoida osanud vaid oleme seda vaid vormiliselt teinud: hoidnud eelarvet tasakaalus.

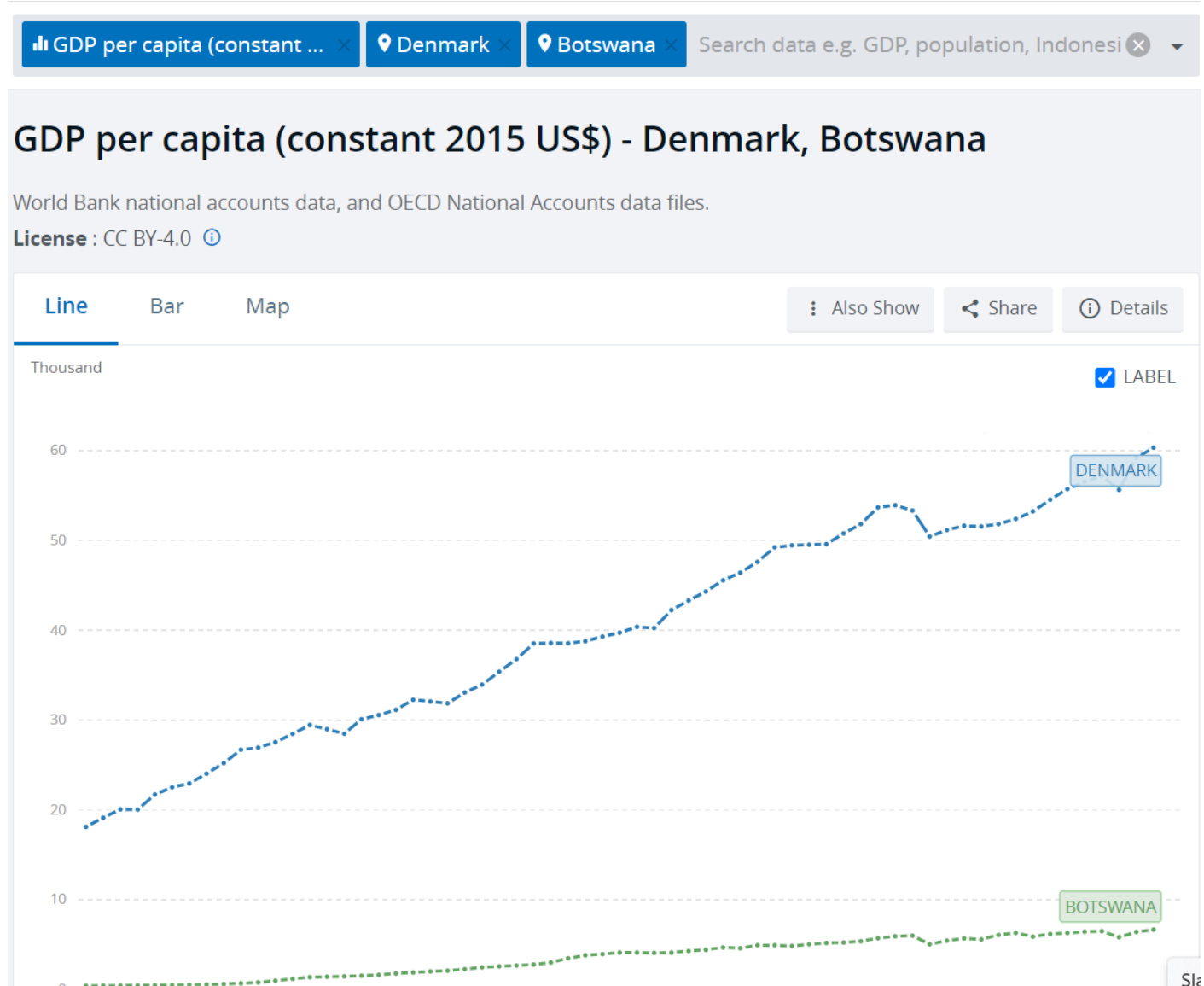
Eelarvest

- Riigi rahanduses tuleb alati lahendada kahte tüüpi ülesandeid:
- Esiteks, tuleb otsustada mida ja miks antud rahaga ette võtta,
- Teiseks – kuidas valitud eesmäärke kõige efektiivsemalt saavutada.
- Paraku pole meil täit selgust selles, kuidas jagunevad kohustused riigi ja eraisikute vahel, millest sõltub maksukoormus. Ka pole kombeks rääkida maksude kohta tõde nagu pole meil kombeks teha „läbipaistvat eelarvet“, kust on näha, miks ja milleks raha kulutatakse.
- Meil pole kombeks rääkida, millised on raha kasutamisel alternatiivsed valikud ja mis on nende sotsiaalmajanduslik hind küll aga lendoravatest.
- Ühtlasest kärpimisest ja Jaak Aaviksoo analüüsist.

Kuidas om muutunud maailm kus
me elame ja tegutsema ja Eesti

Kas ebavõrdsus väheneb või kasvab?

- 1960 aastal oli Taani SKT pc 45,7 x Botswana omast suurem, 2022 aastal vaid 9,1x
- Absoluutsummas oli nende maade vahe stabiilsetes 2015 aasta dollarites 1960 aastal 17711 dollarit (vastavalt 396 ja 18107), 2022 aastal 53688 dollarit (6658 ja 60346)
- Maad ei ole valitud juhuslikult: Taani vastab päris hästi rikaste riikide keskmisele ja Botswana on Aafrika viimast kümnendite edukaim riik.

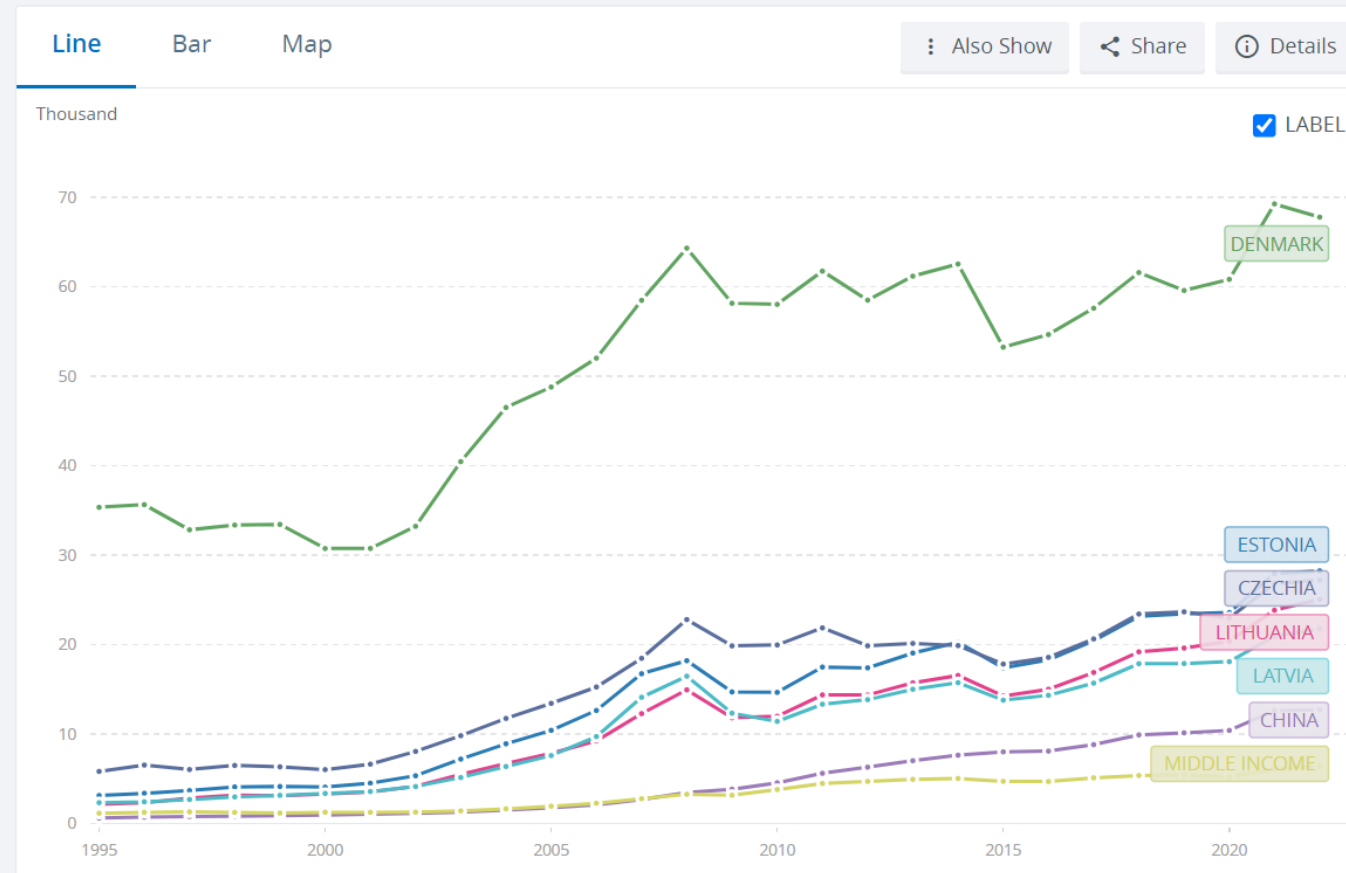

Kuidas on läinud Eestil?

GDP per capita (current US\$) - Estonia, Denmark, Czechia, Lithuania, Latvia, China, Middle income

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

License: CC BY-4.0

[ata.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD](https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD)

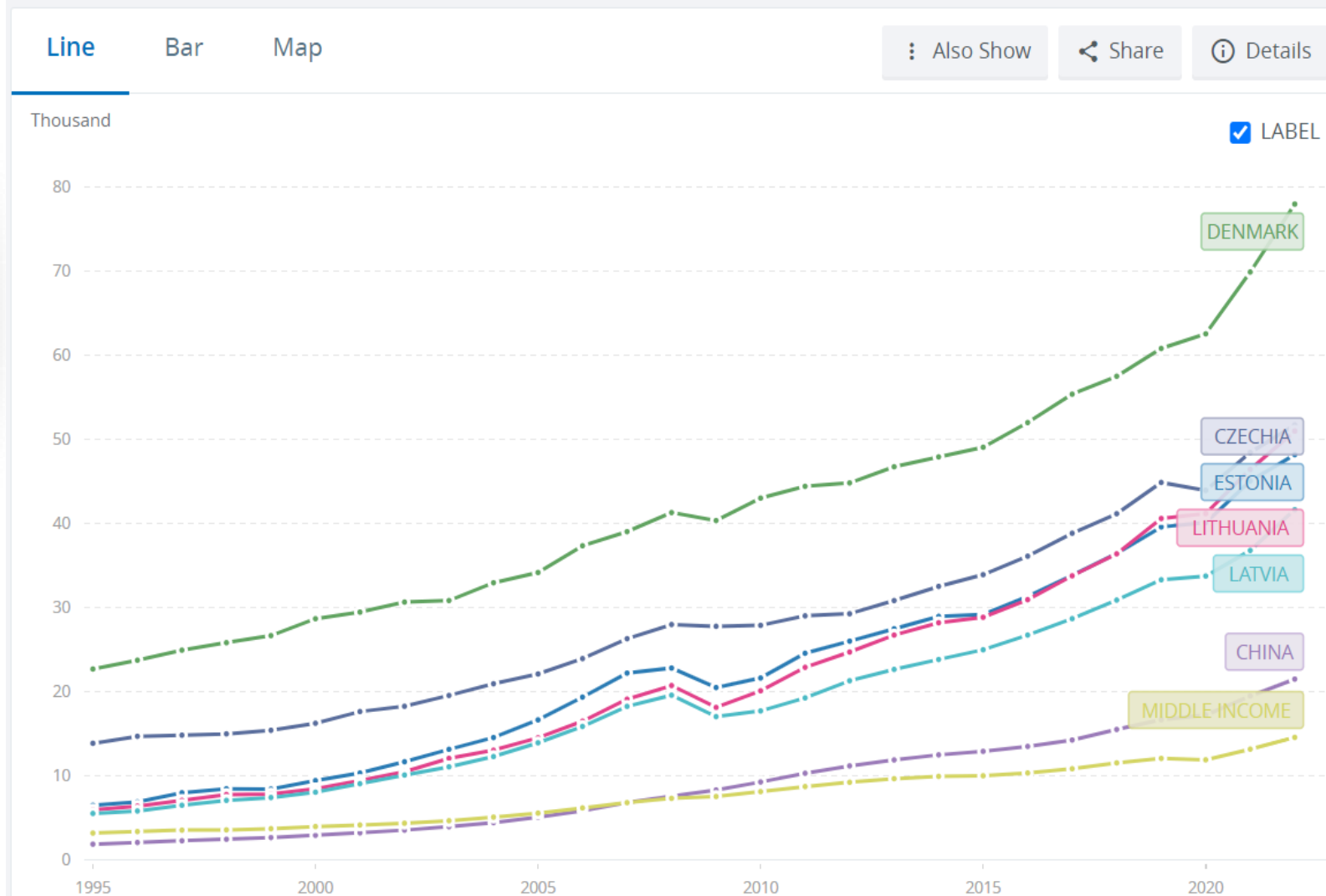
Läheks nagu palju paremini??

- PPP tingimustes on pilt küll tunduvalt ilusam, kuid häda on selles, et PPP tingimustes ei saa me midagi muud ega kuskil mujal osta kui enda koduturul.
- Paraku tuleb meil peaaegu kogu tehnika ja tehnoloogia osta muudelt turgudelt ja reaalselt dollarite eest.

GDP per capita, PPP (current international \$) - Estonia, Denmark, Czechia, Lithuania, Latvia, China, Middle income

International Comparison Program, World Bank | World Development Indicators database, World Bank | Eurostat-OECD PPP Programme.

License : CC BY-4.0 [i](#)

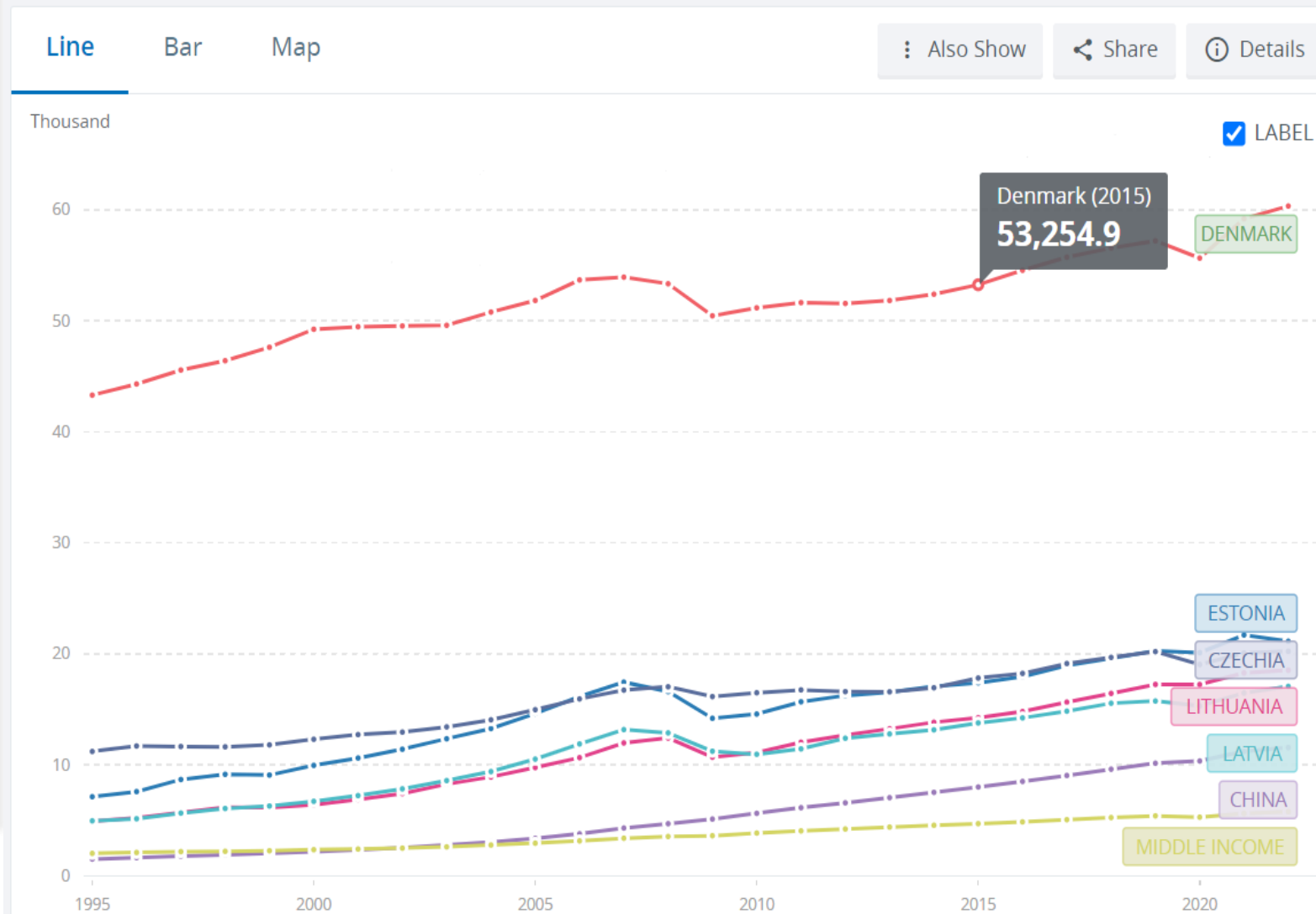
Nüüd ilma inflatsiooni mõjuta

- Vahe on ikka rõõgatult suur kuid see-eest paistab siit kenasti välja kuidas sündis ettekujutus viie rikkama riigi hulka jõudmisest viieteist aastaga.
- Kui pikendada Eesti SKT 2003 kuni 2008 aastani kestnud, see on kuue aasta pikkust kasvukõverat, siis see tõepoolest ristubki umbes viieteist aasta pärast Taani SKT kõveraga.
- Paraku nii ei läinud ja järgnevatel aastatel meie SKT alanes järgmise kahe aasta jooksul üle 20%

GDP per capita (constant 2015 US\$) - Estonia, Denmark, Czechia, Lithuania, Latvia, China, Middle income

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

License : CC BY-4.0 [🕒](#)

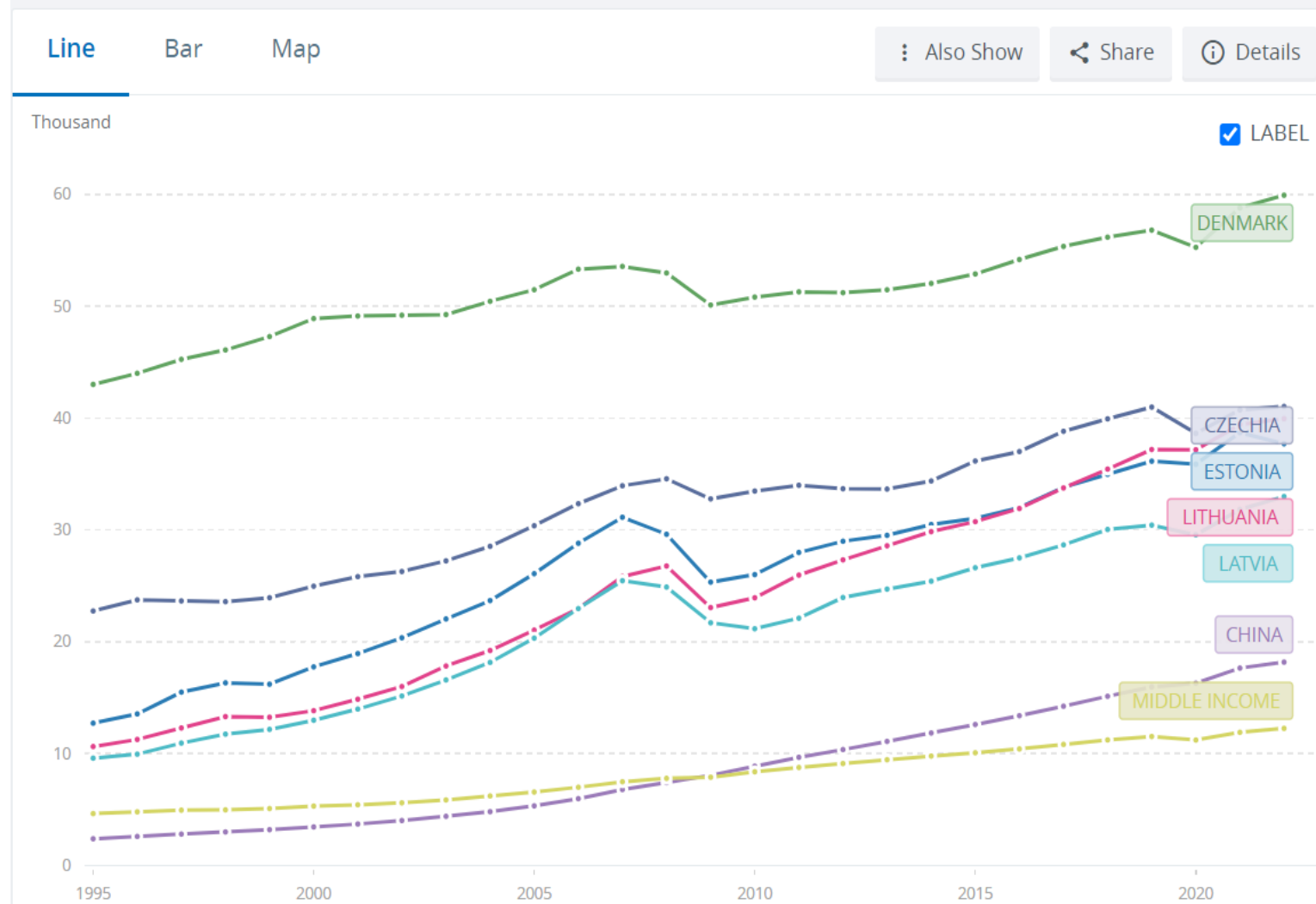

Aga siit paistab
meie
ebastabiilsus
välja kõige
reljeefsemalt

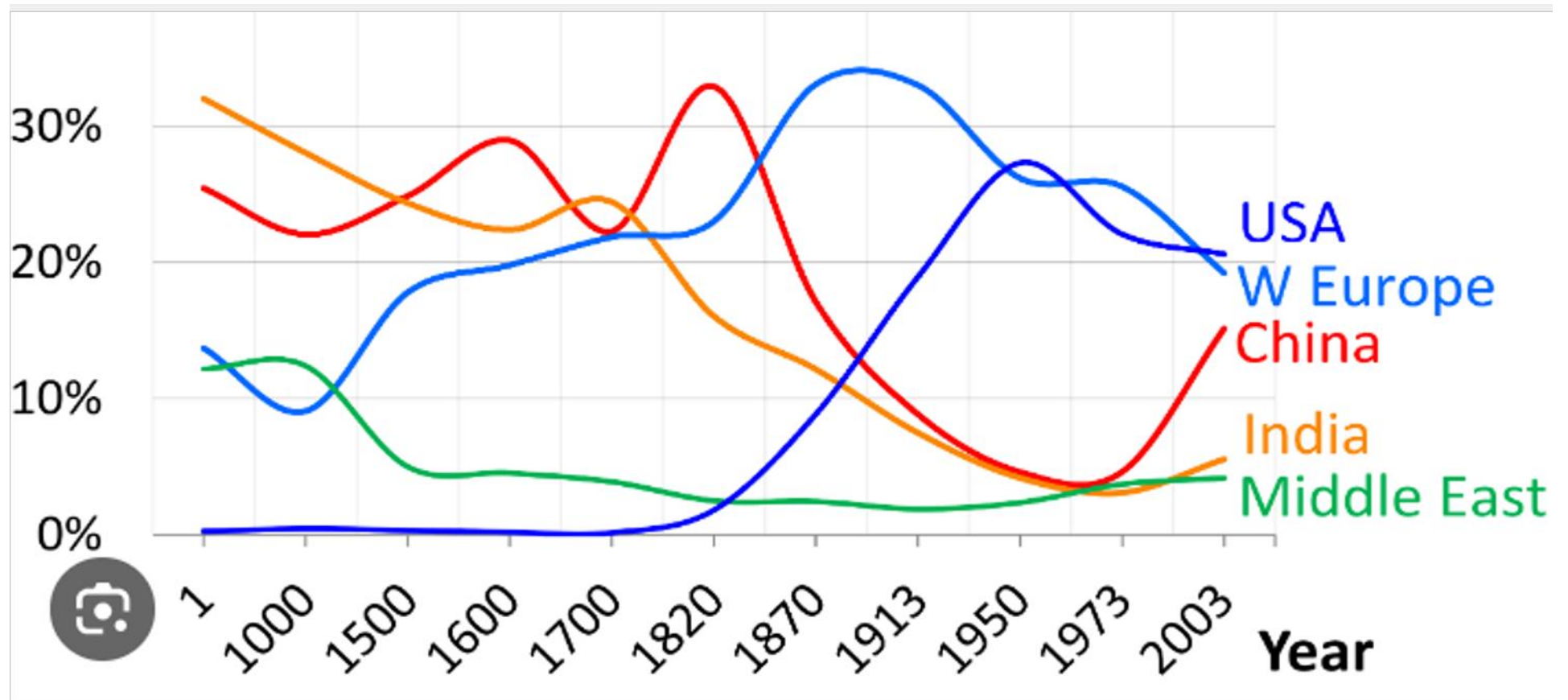
GDP per capita, PPP (constant 2017 international \$) - Estonia, Denmark, Czechia, Lithuania, Latvia, China, Middle income

International Comparison Program, World Bank | World Development Indicators database, World Bank | Eurostat-OECD PPP Programme.

License : CC BY-4.0 ⓘ

Läbi ajaloo on majanduslik võimekus maailmas paiknenud hoopis teisiti

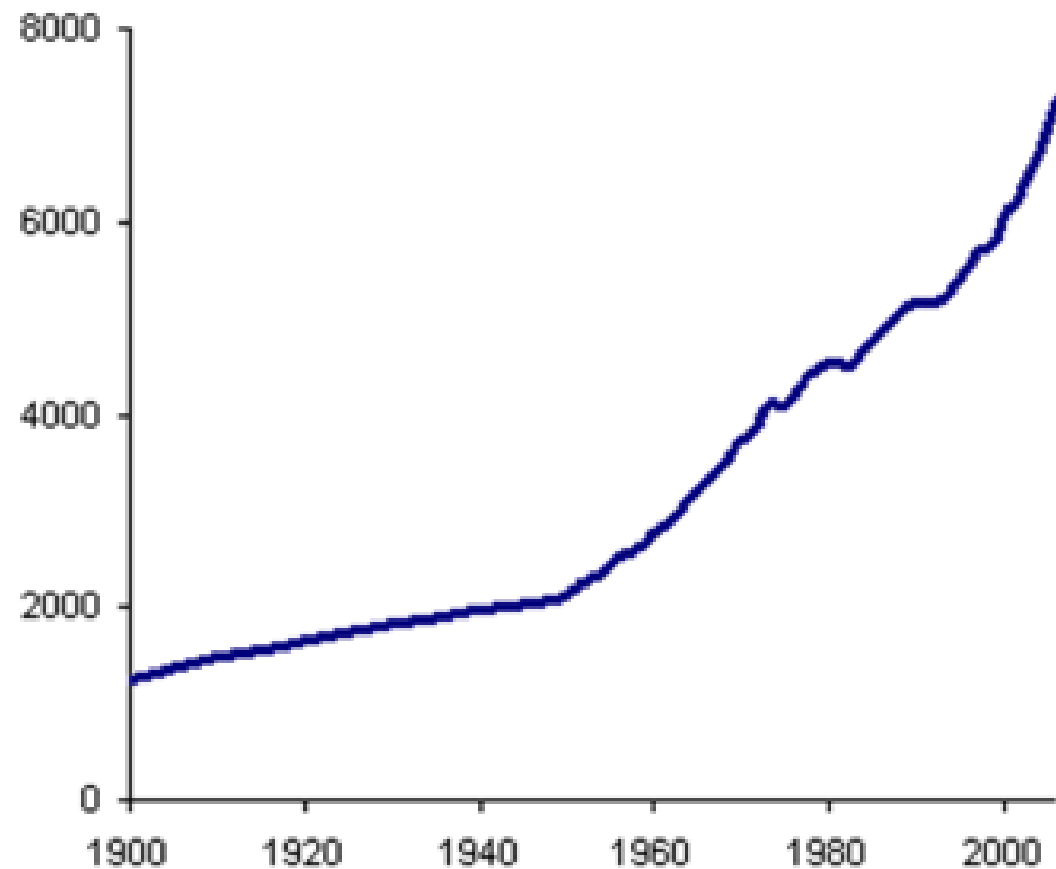
The World Economy: Historical Statistics -
Wikipedia

Visit >

Rohepöörde
võtmeküsimus: kui
kaua saab interneti
ajastul selline
ebavõrdsus
maailmas jätkuda?

Ainet mõtlemiseks

• Riik	Kogu energia (kg õli) pc	Elekter KWh p.c.	SKT p.c. USD
• Bangladesh	215	433	2500
• Eesti	4600	6600	27280
• Soome	6200	15254	53980
• Hiina	2250	3080	12556
• India	606	1208	2277
• USA	7000	12154	69287
• Tšaad	???	13	694

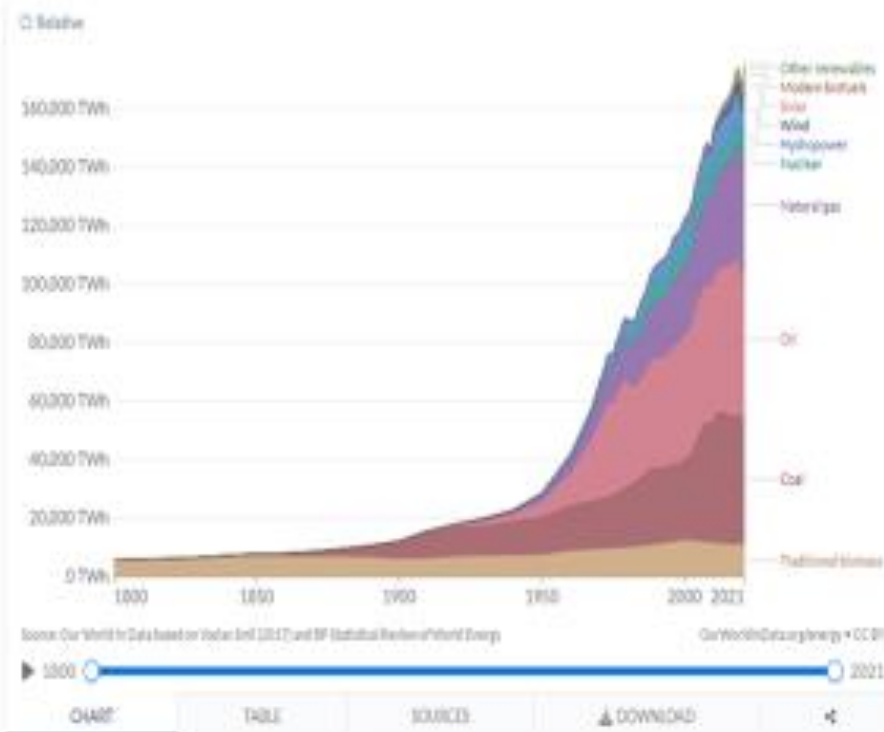
SKT inimese
kohta: kui palju
sellest
juurdekasvust
oli prügi?

Fossiilse energia kasutamise oskus muutis olukorda Ajaloos ei ole uue energia tulekul vanu kõrvale heidetud

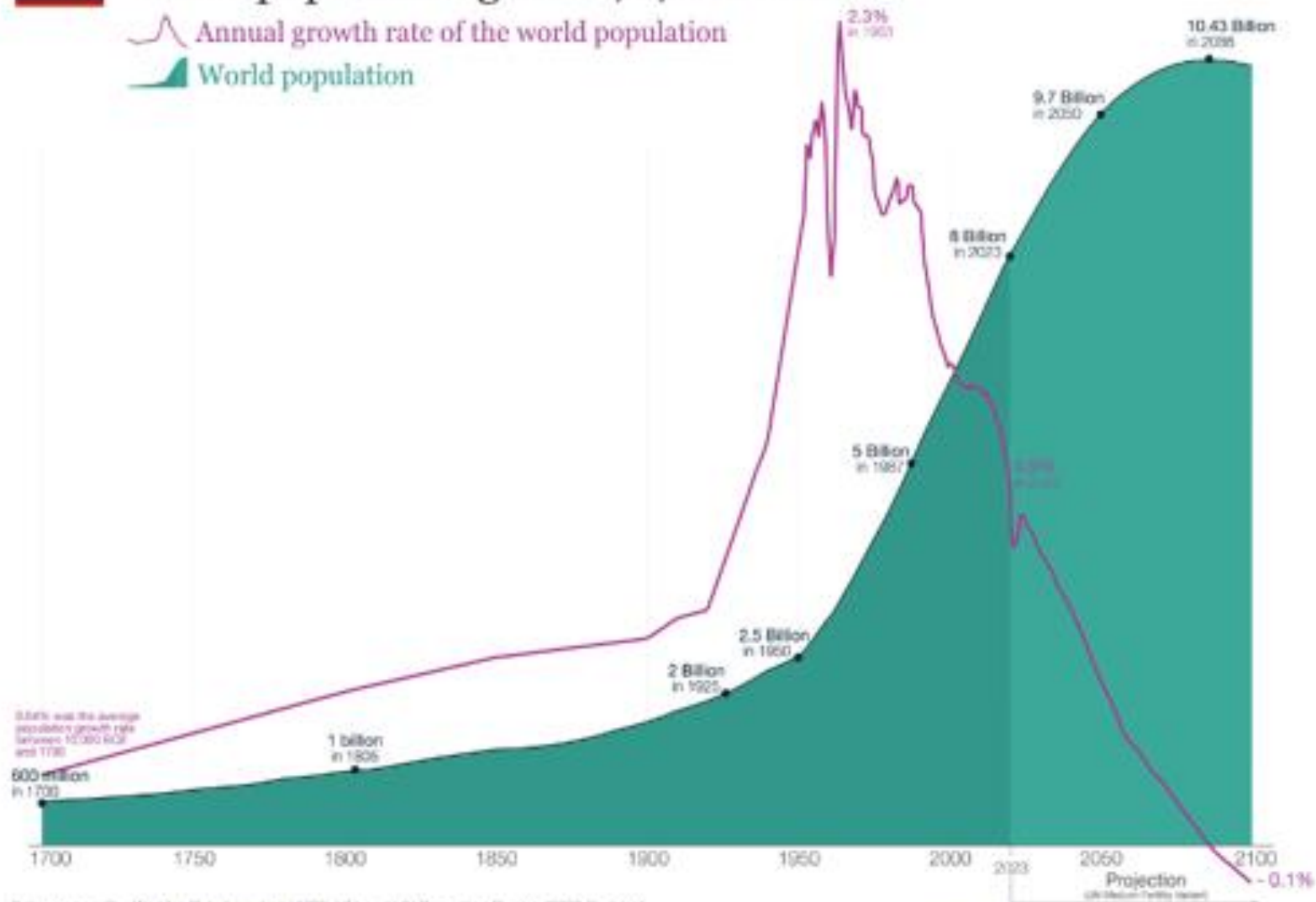
Primaarse energia tarbimine allikate lõikes

Global primary energy consumption by source

Primary energy is calculated based on the 'substitution method' which takes account of the inefficiencies in fossil fuel production by converting non-fossil energy into the energy inputs required if they had the same conversion losses as fossil fuels.

World population growth, 1700-2100

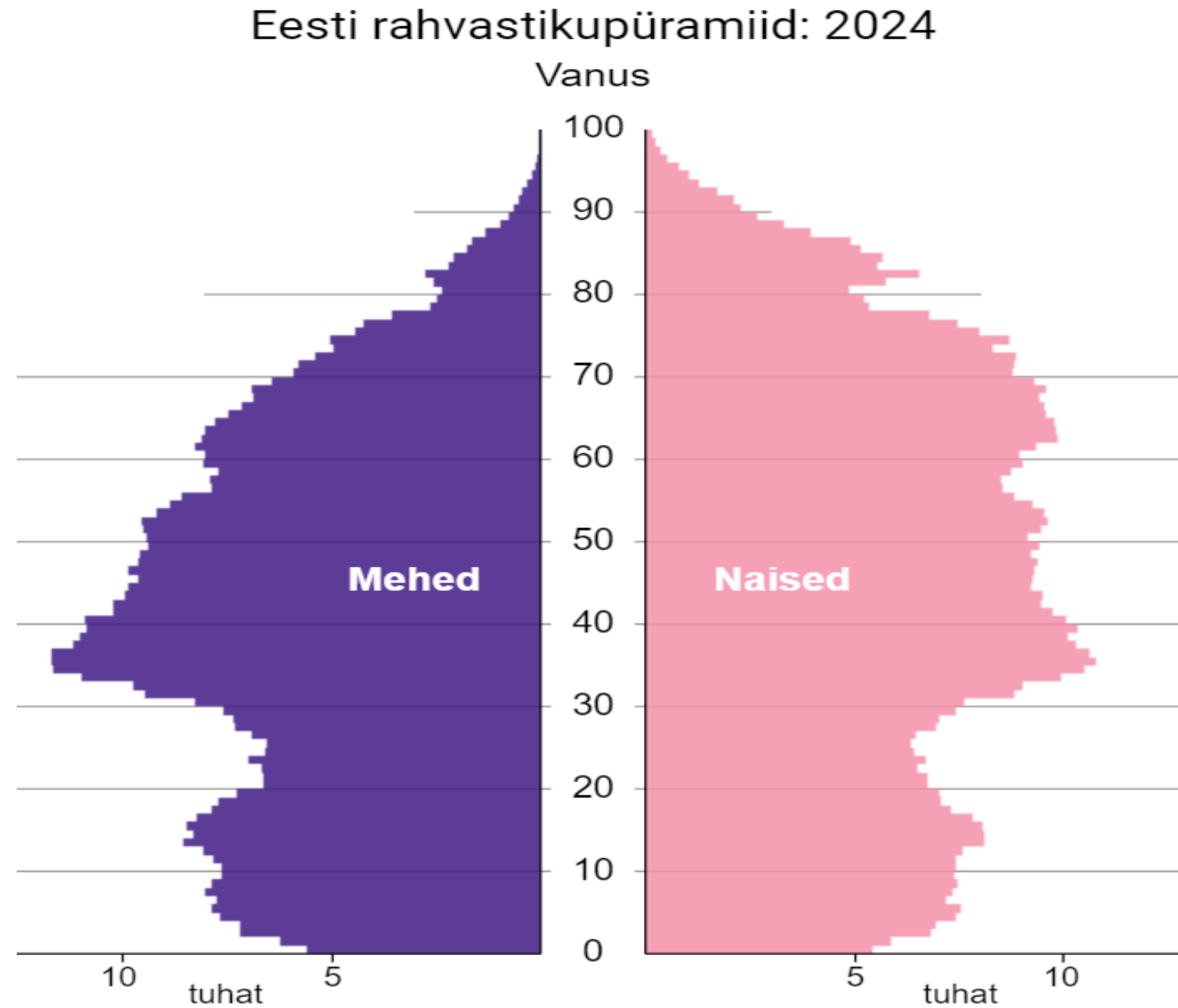
 Annual growth rate of the world population World population

Data sources: Our World in Data based on HYDE, UN, and UN Population Division (2022 Revision)
This is a visualization from [OurWorldinData.org](https://www.ourworldindata.org), where you find data and research on how the world is changing.

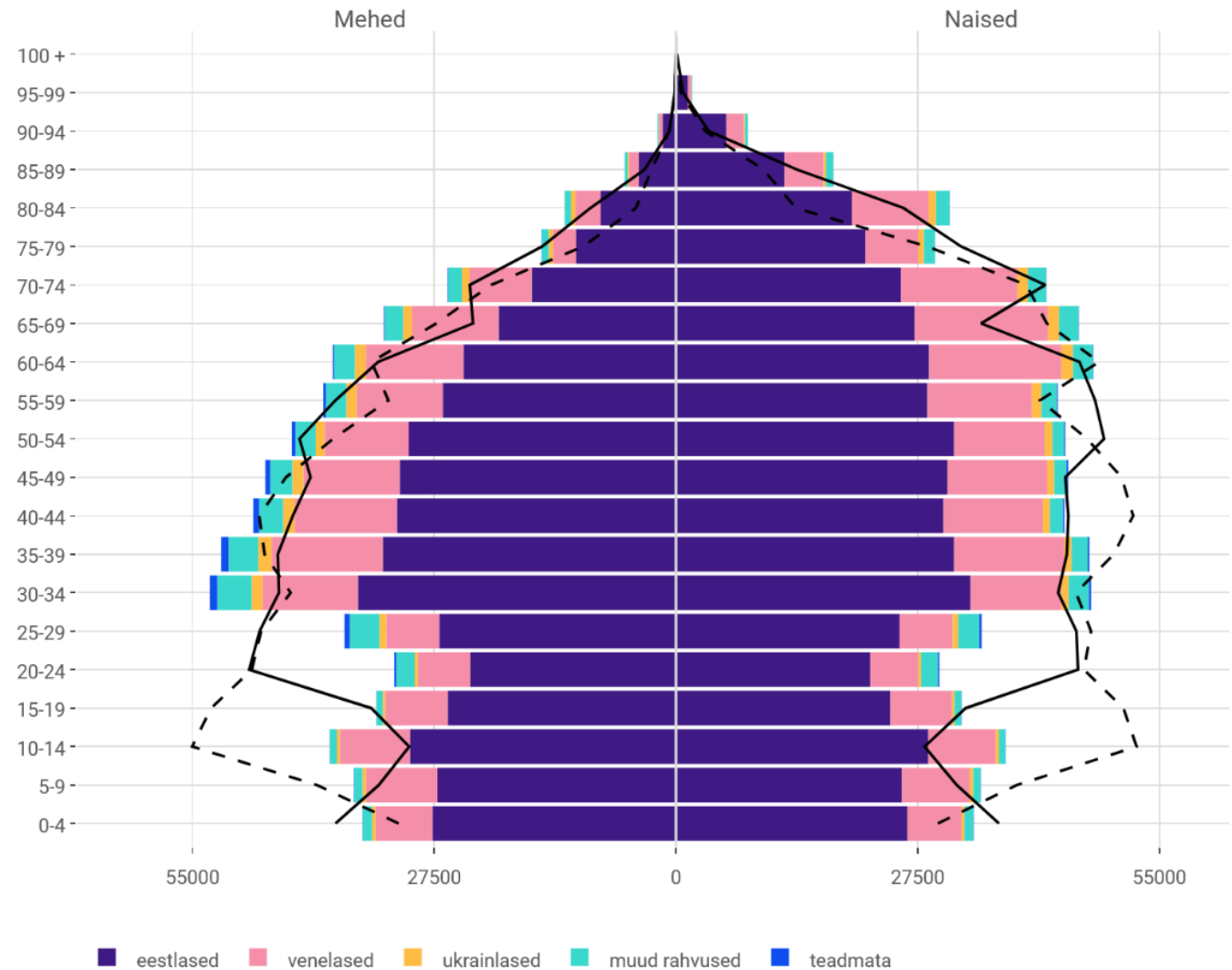
Licensed under [CC-BY](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) by the authors Max Roser and Hannah Ritchie.

Edasi Eesti teemadel

Rahvastikuuga pole nii hea, kui ametnikud väidavad.

Sama rahvuste
lõikes. Kolm aastat
tagasi oli pilt
eestlaste osas
parem kui täna, kuid
mitte hea.

Sama arvude keeles

- Aastatel 1970 -1989, see on kahekümne suhteliselt stabiilse aasta jooksul, sündis kokku 280 981 eestlast, aastas keskmiselt 14 049 eestlast. Sel ajal oli summaarne sündimuskordaja Eestis 2,12.
- Aastatel 2004 – 2023, samuti sama pikk periood pärast suhteliselt turbulentset üleminekuaega, sündis Eestis 205 563 last, aastas keskmiselt 10 278. Sellel perioodil oli summaarne sündimuskordaja keskmiselt 1,56, ehk 73,6% 1970 – 1989 perioodi omast. Samavõrd väiksem oli ka Eesti soost sündinud laste arv.
- Kuivõrd tegelik sünnitusiga kus sünnib 95% lastest aheneb meil endiselt 25 aastalt (vanuselt 16 – 40 aastat) 15 aasta suunas (kuhugi 23 – 43 aasta vahel), toob selline sündimuskordaja langus nelja, keskmiselt 20 aasta pikkuse tsükli juures sündide arvu vähenemise 30%le tänasest.
- Tegelikult on olukord murettekitavam, sest ei ole usutav, et eestlaste demograafiline käitumine ei allu samadele seaduspärasustele kui mujal arenenud maailmas.

Kuidas on muutunud sünnitajate vanus

- Alla 20 aastaste sünnitajate osatähtsus on alanenud 40 aasta jooksul peaaegu 10 korda ja on nüüd natuke suurem kui 1%;
- Sama aja jooksul on 20 kuni 24 aastaste sündide arv vähenenud 9 korda;
- Ja üle 40 aastaste sünnituste arv on kasvanud 1,5% lt 6%le.
- Kui esmasünnitanu oli 40 aastat tagasi 23,3 aastat vana, siis 2022 aastal oli esmasünnitaja keskmiseks vanuseks 28,6 aastat.
- Kui keskmise sünnitaja vanus oli kuni 1996 aastani alla 26 aasta, siis tänaseks on see vanus kasvanud 31 aastani.

Elekter, keskkond ja
majanduspoliitika vajavad
senisest süsteemsemat
lähenemist

Majanduse arenguks oleks vaja:

- Et hakataks vahet tegema eesmärkide ja printsiipide vahel.
- Paraneks meie institutsioonide võime tegelikku olukorda ja tulevikku analüüsida ning selle põhjal ratsionaalseid otsuseid teha,
- Et rohepöördest ei saaks rohepöörasus või rohepesu,
- Saadaks aru, et keerulistel probleemidel ei pruugi olla lihtsaid lahendusi,
- Hakataks vahet tegema jäikuse ja stabiilsuse vahel,
- Tekiks normaalne koostöö/mõistmine ettevõtjate ja valitsuse vahel.

Täna tähelepanu eest!